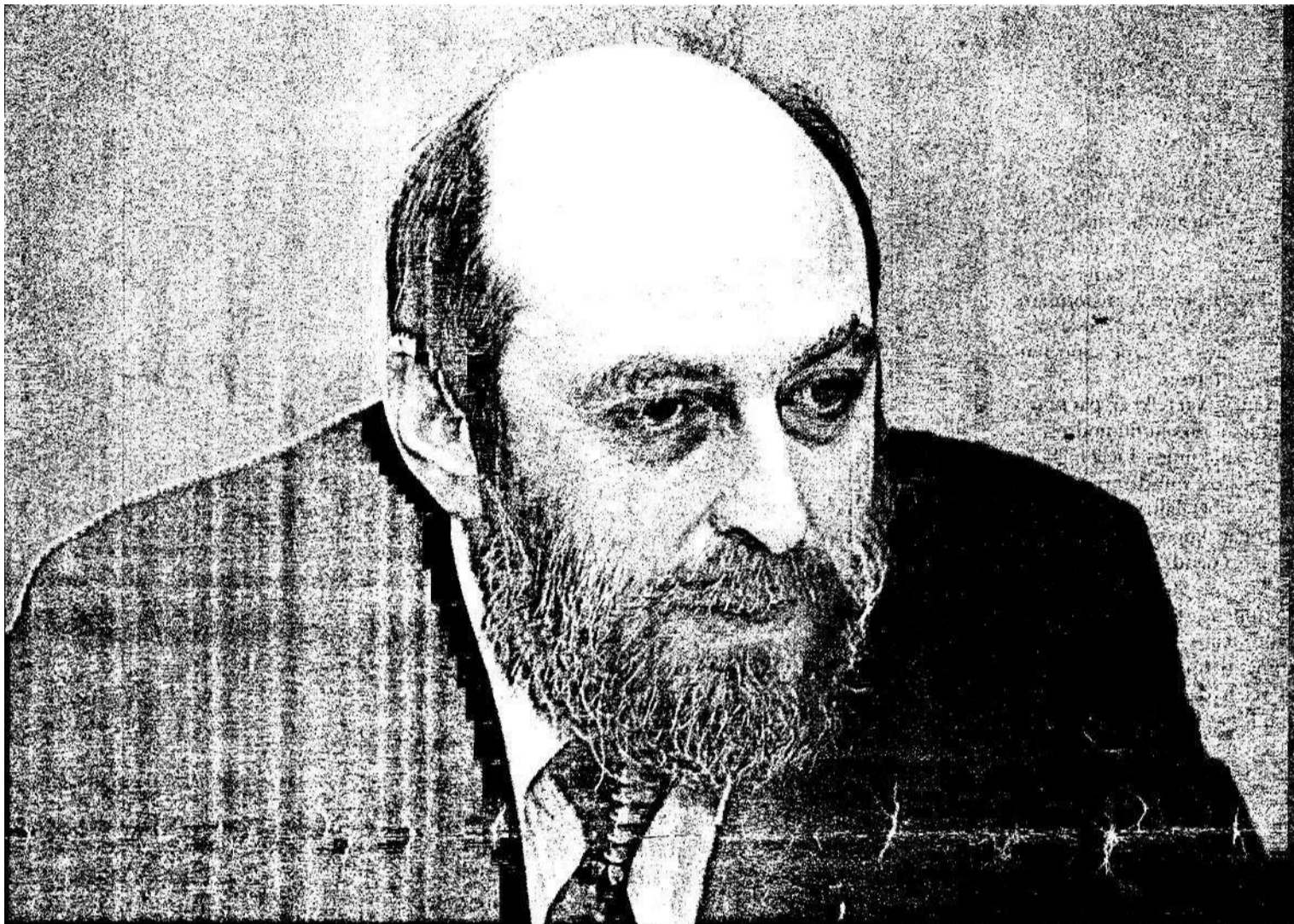


Numura t ma

VAKARA ZI AS

Boriss Čilevi s: «Latvij b t krievam ir daudz slikt k nek b t ebrejam»

Ministru kabinets pie mis Valsts valodas likuma izpildes noteikums, pret kuriem v I nesen pag tn oti akt vi iest j s politisko organiz ciju apvien ba «Par cilv ka ties b m vienot Latvij ». «Vakara Zi as» par to, vai pie emtie noteikumi b s par sliktu Latvijas valstij un vai gaid mas n kam s «kreiso» sp ku protesta akcijas, sarun jas ar apvien bas «Par cilv ka ties b m vienot Latvij » Saeimas frakcijas deput tu, parlamenta Cilv kties bu un sabiedrisko lietu komisijas loceklis Bori su Cil vi u.



Juris Karlinskis / VZ

Edgars Orlovs

"VZ" REPORTIERIS

— K v rt jat pie emtos noteikumus? Kas kreiso sp ku apvien bas politi iem tajos ir nepieemams, kas — tieši otr di — priec ?

PROBL MAS B S. Saeimas deput ts Boriss Čilevi s ir p rliecin ts, ka probl mas ar vald bas pie emtajiem valodas noteikumiem b s, bet t s ir p r-varamas.

— Noteikumi, sal dzinot ar iepriekš jiem darba variantiem, ir uzlaboti. T ir laba paz me, ka vald ba, pie emot noteikumus, ieklaus j s starptautisku organiz ciju rekomend cij s, nopietn k uztv ra Latvijas saist bas sakar ar ratific tiem dokumentiem — konvencij m. Piem ram, noteikumi par valodu lietošanu inform cij . oti strikti ir nodal ta valsts sf ra no priv t s. Kaut vai noteikumu sept tais punkts. Priv tas iest des, organiz cijas un uz mumi to inform cijju, kas saist ta ar likum gaj m sabiedriskaj m interes m, sniedz valsts valod , bet l dztekus var sniegt ar svešvalod . Šajos noteikumos kopum ir etri l me i. Inform cij j , kas ir t ri priv ta lieta, valoda visp r netiek reglament ta. Inform cijai, kas skar likum g s sabiedrisk s intereses, ko sniedz priv tas iest des, noteikti ir j b t valsts valod , bet nav aizlieguma lietot ar citas valodas l dz s valsts valodai, kas jau ir oti b tiski. L dz šim spe a esoš likumdošana ta u to aizliedz, paredzot tikai dažus iz mumus.

Cilevis: «Latvijā būt krievam ir daudz...»

NUMURĀTMA: NO 11.LPP.

Kas attiecas uz valsts sfēru — pašvaldību iestādēm, tiesu tīkru, tirdzniecību, ir paredzēti gadījumi, ka informācija izteikt valsts valodā var sniegt arī citā valodā. Visbeidzot ir ceturtais lēmums, kad informācija tiek sniegta tikai valsts valodā. Tūlīt būs tīši šajos noteikumos ir tas, ka pēc konkrētu personu lūguma publiska informācija mutiski vai rakstiski informāšanai var tikt sniegta ne tikai valsts valodā, bet arī citā valodā. Šie noteikumi šiem pilngrišiem saskaņoti ar starptautiskām normām, un tie nodrošina gan valsts valodas aizstāvību, gan personu likumgaitas intereses.

Līdzīgi var teikt arī par noteikumiem tulkojumu nodrošināšanai pasākumos. Lielmērā tie ir atbilstoši mūsdienu Eiropas kaimiņvalstīs liberālajiem principiem, kaut gan kopumā noteikumos vēl ir ar daudz problēmu.

Kaut arī punkti, kuri paredz dokumentu tulkojumu. Tur ir daudz teiktu, kas tiek tulkoti dokumenti, tomēr šobrīd man par to vēl ir daudz jārunā. Es biju Rīgas Dome deputāts. Piemēris na cīlvis dzīvē, ka namu pavalde viņus apšmauc un tamlīdzīgi. Likums paredz zināmu sistēmu, kuru cīlvis var meklēt aizstāvībā, piemēram, pret ierādītājiem. Jebkur gadījumā ir iesniedzis dzīvības. Ir daudz gadījumu, kuri patrunā latviešu valodā, bet normāli uzrakstīti dzīvības viņiem. Viņi nevar samaksāt par dzīvības tulkošanu. Noteikumos nekā nav minēts, kā šāds situācija tiek tulkota un kas par to maksā. Saskaņot, ka viss paliek uz pašam cīlvi atbildības. Es domāju, ka sistēmiski veidosies situācija, ka cīlvis nevar izmantot viņam likumdotās tiesības, lai gan likumos paredz to aizsardzību pret ierādītājiem, jo nevar samaksāt par tulkojumu un nevar valsts valodā raksturoties šo iesniegumu. Šo problēmu var ja noteikumos paredzēt un atrisināt. Mēs ierosinājam, ka pašvaldības, sociālais aprūpes centrs un tūlīt būs jāuzemas pienākums pārtulkot šādas dzīvības. Protams, šajās gadījumos ir zināma uzticēšanās, bet tas palīdz tuvināt problēmu. Valstij tomēr būs jāpadomā par maznodrošināto iedzīvotāju tiesībām.

Noteikumos par sabiedrisko organizāciju un privāto uzņēmējdarbību nosaukumiem arī šobrīd nav skaidrs, kā pēc visiem nosaukumiem jābūt tikai vienai valsts valodai. Te ir grūti saredzēt likuma sabiedriskās intereses. Kā pēc, piemēram, Po-



PROTESTI. Šobrīd vēl nav skaidrs, vai «Par cilvēka tiesībām vienot Latvijā» rīkots jaunas akcijas, kas saistītas ar valdības pieņemtajiem valodas noteikumiem. Šādus noteikumus tiks krīti izanalizēti.

u kultūras biedrības dibinātāji nevar izvēlēties nosaukumu par valodām. Tas varbūt nav tik spējīgi jautājums, tomēr ir diezgan principiāli lieta un problēma paliek.

Kas attiecas uz personu vārdiem! Ar te iepriekš bija problēmas saglabāties, kaut arī šie noteikumi ir būs tūlīt uzlaboti, salīdzinot ar iepriekšējo variantu. Tagad tiek atļauts lietot vārdus un uzvārdus oriģinālformā, lai gan valsts valodā, ta ū tūlīt ar latīņu burtiem. Kā pēc nevar būt tūlīt kirilica? Tehniski tā ū nekādu problēmu nebūtu.

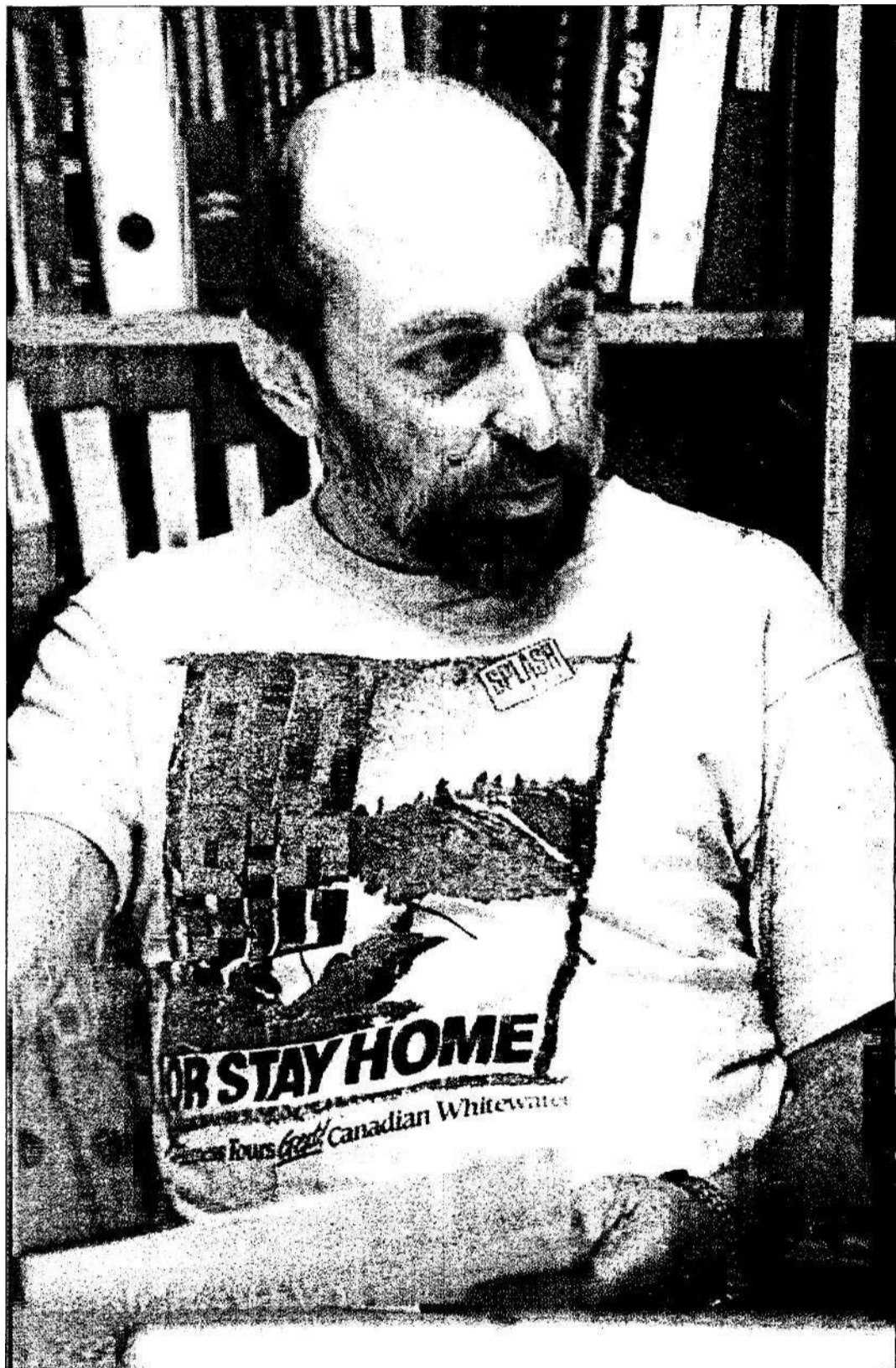
Noteikumi par prasību lēmumi, kas nepieciešams...

profesionālo un amatā pienākumu veikšanai. Te atkal iznāks, ka Valsts valodas likums atsaucas uz noteikumiem, bet šie noteikumi savukārt atsaucas uz profesiju klasifikatoru. Tas visu samudžina, un skaidru atbildi vairs nevar atrast. Valstij ir tiesības noteikt profesionālo prasības attiecībā uz valodas zināšanu konkrētos amatos valsts sektorā, pašvaldībās un tamlīdzīgi. Tas vienlīdz ir vesels saprātīgs jautājums. Daugavpilī, ciematos pie Austrumu robežas, kur latviešu

ir oti maz, manuprāt, būtu pilngrišām normām, ja pašvaldību darbinieki varētu sazināties krievu vai poļu valodā. Privātajā sektorā darba devēji nosaka valsts valodas zināšanu lēmumi. Ta ū, pēc noteikumiem, saskaņot, ka var sodīt darba devēju, ja viņš it kā nav noteicis pietiekami augstas valsts valodas zināšanu prasības. Un ir arī otra puse, ja darba devēji ir nosaka oti nacionāli, viņš var darbiniekiem noteikt prasības, kas nelatvietim iestāties pie viņu darbiniekiem. Tā savs nav vienotas tiesības visiem.

— Cik noprotams no teikuma, liel mērēsat apmierināt ar valdības pieņemtajiem noteikumiem. Kas valdībai, piemēram, ir motonoteikums galīgajam variantam, lika to mēstīt? Tā bija Eiropas rekomendācijas vai jāsapvienot ar izvērtēto akcijas?

— Domāju — gan tas, gan tas. Esmu reālists, nepretīņu man šim apvienotajam ietekmē šajā situācijā. Pieaugu, ka bija arī citas konsultācijas, rekomendācijas un ieteikumi, par kuriem presnav ziņots. Iespējams, bija konfidenciala informācija, kura nav nokusī lēmumu masai saziņot dzek-



JIROPAS SPIEŽ. Politisko organizāciju apvienība «Par cilvēka tiesībām vienot Latvijā» Saeimas frakcijas deputāts Boriss Cilevis šis, ka lielu darbu, «mēstīt» noteikumus, padarījis Eiropas Savienības ar konfidencialām rekomendācijām, kas vairāk uzskatāmas kā ultimāti.

iem. Skaidrs, ka tā Eiropas institūcija, kuras rekomendācijas visvairāk ieklaus valdībā, ir nevis EDSO vai Eiropas Padome, bet Eiropas Savienības. Šīs savienības parasti atklāti nepublicē savas rekomendācijas, kā tas savulaik bija ar Eiropas Komisijas ziņojumiem par valsts valodas likumprojektu. Es zinu, ka ir dažādi dokumenti, par kuriem sabiedrība neinformē. Domāju, ka Eiropas Savienības prasības tika izteiktas diezgan kategoriskā formā, proti, ja valdība neieklaus rekomendācijās, tas var ievrojāmi apgrūtināt mūsu integrācijas Eiropas procesu.

— «Par cilvēka tiesībām vienot Latvijā» noteikumu sagatavošanas laikā iesniedza arī savus

priekšlikumus. Liela daļa no tiem nav emta v r .

— J ! T ir. Ta ū daži būs tūlīt priekšlikumi tika emti v r . Piemēram, ka Valsts valodas centram nebūs tiesības savu lēmumu anulēt izsniegt valodas zināšanu apliecinājumu, ja tas emta likumīgi. Galu galā var rīnāt, ka apmēram puse mūsu priekšlikumu tūlīt pie emti, kas norāda — tie bija diezgan pamatoti.

— Starp priekšlikumiem bija arī tās, ka valstij jāpaspēj maksā, lai cittautei, kuri neprot valsts valodu, to apgūtu. Tas tomēr ir oti radikāls priekšlikums un netika pie emts!

— Šis priekšlikums ir pilngrišs normāls. Pirmkārt m valsts ir ieinteresēta, lai tā s iedzīvotāju

zināt valsts valodu. Vienlīdz, manuprāt, tas nav šo noteikumu priekšmets. Būtu labi, ja šo normu iekārtu likums. Tā tomēr ir vispārīgā principu, nevis tehniskā lieta. Pat neredzu, kuras noteikumos šo mūsu apvienības priekšlikumu var tūlīt iekārt.

— Noteikumu izskatīšanas laikā «Par cilvēka tiesībām vienot Latvijā» rīkoto akciju par skandalozas akcijas pret izskatītajiem noteikumiem. Vai domājat akcijas rīkot arī pēc noteikumu pieņemšanas?

— Saskaņot krīti izanalizēt šiem pieņemtajiem noteikumiem. Ir joprojām, vai šie noteikumi var darboties praksē. To darīs septembra sākumā speciāli sagatavēta konferencē. Tad arī zināsim,

«Daudz slikt nek b t ebrejam»

APMIERIN TIE. Kreisie spki ir itin apmierin ti ar paveikto, uzlabojot vald bas izstr d tos valodas noteikumus. Apm ram puse «kreiso» priekšliķumu noteikumu izstr des laik atbalst ti.

k r koties t l k, vai b s masu akcijas vai kas l dz gs. Negribas man tagad steigties ar k diem pazi ojumiem. Kop gi apvien b vispirms izanaliz sim un tad dar sim. Noteikumi zin m m r atst j r c bas br v bu gan valsts instit cij m, gan priv tajam sektoram. Ir b tiski izanaliz t, k atseviš as instit cijas stenos noteikumus, k r kosies.

— **Noteikumu izstr d šanas laik «Par cilv ka ties b m vienot Latvij » izv rst s akcijas polit i d v ja par priekšv l šanu kampa u pirms pašvald bu v l šan m — savu spalvu puc šanu. Vai t s t ar d v jamas? Visp r — uz k diem rezult t iem cerat pašvald bu v l šan s?**

— Varu piln gi droši teikt, ja pašvald bu v l šanas b tu nevis n kam gada mart , bet p c trim gadiem, m s r kotos t pat un dar tu to pašu. Viss, ko dara politisk s partijas, ir saist ts ar priekšv l šanu kampa u vai politisko c u. No t nevar izvair ties. M s ta u neizdom j m to probl mu

izsp l t m ksl gi! M s neiest j mies par š Valsts valodas likuma pie emšanu. Vienk rši dar j m to, ko mums vajadz ja dar t. Nedom ju, ka mums šaj zi var p rmest kaut k du politisku konjunkt ru. Galu gal to pašu dar ja ar «T vzemei un Br v bai»/LNNK — vi i ar diezgan ska i, ar domu ietekm t "

savus potenci los atbalst t jus pauda savu nost ju.

Ja run par m su reitingu, tas aug. Ja nemaldos, jau j lij m sureitings bija augst ks nek Tautas partijai, un tas, manupr t, atbilst paties bai. Parasti gan ar opoz cijas partiju, t du k m s j , k bija Z gerista partija, reitingiem nekas nav sti skaidrs l dz v l šanu rezult tu uzzin šanai. Cilv ki tom r ne labpr t atz stas, ka vi i balsos par partij m, kuras ir nepopul ras.

— **K ds ir j su v rt jums no pirm skata, vai b s iesp jams**

pie emtos noteikumus re li s tenot dz v , proti, iev rot tos?

— Dom ju, ka j . B s gan vair kas probl mas, ko iepriekš jau min ju. Kaut vai ar personisko iesniegumu tulkojumu. Neatrisin mu probl mu es šeit neredzu. Tieši tas ar ir pozit vais moments. L dz šim attieksme pret

— valodas likumdošanu bija atš ir ga no attieksmes, k da t ir pret visiem citiem likumiem. Norm li likumi tiek piemti, lai tos pild tu. Valodas likumos ir t , ka par

vair k m likuma norm m var izv l ties — pild t t s vai ne. Piem ram, Radio un telev zijas likums. Tur teikts, ka priv tos k n los var b t ne vair k k 25 procenti raidlaika minorit šu valod . Skaidrs, ka R zeknes, Daugavpils priv t s komp nijas ar š diem noteikumiem bankrot s m neša laik . Likums vienk rši netiek pild ts.

— **K d situ cij šobr d sevi nost d jusi Latvija, pie emot noteikumus? Te dom ju tieši rpolitiski — k uz noteikumiem raudz sies rietumvalstis un Krievija?**

— Kas attiecas uz Eiropu, dažas rekomend cijas tom r palika neizpild tas. Kaut vai attiec b uz personv rdiem, probl mas ir palikušas. Kopum reakcija no Eiropas puses var tu b t piesardz gi pozit va. Liela da a b tisku rekomend ciju tom r tika iev rotas. Kas attiecas uz p r jo, t s probl mas galvenok rt tiks risin tas juridisk m metod m caur Eiropas Cilv kties bu tiesu. Krievijas attieksmi tieš m ir gr ti paredz t. Krievijas reakcija parasti ir oti asa, to liel m r nosaka tagad j s Latvijas un Krievijas paš s attiecibas, kas sten b nav saist tas ne ar Krievijas, ne ar Latvijas iekš jo situ ciju. Noteikumi ir lab ki, nek var ja gaid t. Es ceru, ka ar Krievija to atz s. Protams, ir par ko pakritiz t, un gan jau Krievija to ar dar s.

— **K ds ir j su v rt jums, vai Latvij ir antisem tisma probl mas? Vai esat ar t m sask ries?**

— Tas ir oti sarež ts jaut jums. Man negrib tos t pavirši un gar mejojot par to run t. Dažas lietas oti si es pacent šos pateikt. Antisem tisma probl ma past v vienm r un visur. Nevienam nav pien kums m l t ebrejus. T ir personiska izv le. Galven probl ma ir, vai antisem tisms past v valsts politik , vai valsts pietiekami c n s pret antisem tisma izpausm m. Tas ir valsts pien kums. Latvija tradicion li ir ieciet ga valsts. Jebkur gad jum šobr d Latvij b t krievam ir daudz slikt k nek b t ebrejam. T ir netipiska situ cija, bet t tas ir. Taj paš laik tradicion li un v sturiski attiec bas starp latviešiem un ebrejiem ir oti sarež tas, jo ir š oti liel probl ma — Otrais pasaules karš un viss, kas ar to saist ts. Nedom ju, ka ir pieaujams visiem latviešiem p rmest to, ko dar ja Ar ja, Cukura cilv ki.